

OBIECTUL MATERIAL SAU IMATERIAL AL INFRAȚIUNILOR DE LUARE DE MITĂ ȘI DE DARE DE MITĂ: CONSIDERAȚII INTRODUCTIVE

Brînza Cristian,

doctorand,

Universitatea de Stat din Moldova

In art. 333 of the Criminal Code, the content of the material or immaterial object of the offense is described by the phrase “goods, services, privileges or advantages in any form, which are not due, [...] offers or promises.” In art. 334 of the Criminal Code, the content of the material or immaterial object of the offense is described by the phrase “goods, services, privileges or advantages in any form, which are not due to him”. The licit remuneration is the corporal or incorporeal entity in connection with which the social relations appear and develop, in which the bribed person and the briber participate as subjects. Committing the offenses provided in art. 333 and 334 of the Criminal Code, these subjects make it impossible to develop the respective social relations or complicate their development. The result of the work thus performed derives directly from the undue service or advantage, not from the values and social relations defended against bribery and bribery. A service act cannot represent the immaterial or immaterial object of the offenses provided in art. 333 and 334 of the Criminal Code.

Keywords: taking bribes; giving bribes; the material object of the offense; the immaterial object of the offense; illicit remuneration.

Toate infrațiunile au obiect juridic special, însă nu toate infrațiunile posedă obiect material sau imaterial.

În dispoziția art. 333 CP RM este folosită sintagma „bunuri, servicii, privilegiu sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin, [...] oferte ori promisiuni”. În dispoziția art. 334 CP RM se utilizează sintagma „bunuri, servicii, privilegiu sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin”. Nu este clar dacă aceste sintagme se referă la obiectul material sau imaterial al infrațiunilor de luare de mită și de dare de mită, ori la un alt semn constitutiv al acestor infrațiuni.

În opinia lui I. Ciobanu, I. Nastas [1] și I. Țurcan [2], în cazul infrațiunilor care presupun luarea sau darea unei remunerații ilicite, această remunerație nu poate reprezenta obiectul material sau imaterial al infrațiunii.

O opinie asemănătoare este exprimată de autorul român T. Medeanu: „Obiectul material al infrațiunii este entitatea materială fizică – lucru sau persoană în care se încorporează valoarea socială ocrotită prin norma de incriminare. Dacă valoarea socială protejată prin norma de incriminare este corectitudinea,

probitatea în îndeplinirea îndatoririlor de serviciu de către funcționarii publici, atunci acestea sunt valori care nu au corporalitate, motiv pentru care nici infrațiunea nu are obiect material. Obiectul material nu trebuie confundat cu bunurile dobândite prin săvârșirea infrațiunii (de exemplu, banii dobândiți prin infrațiune) sau care au fost date pentru a-l răsplăti pe infractor. Acestea sunt doar corpuri delictive, mijloace materiale care dovedesc săvârșirea infrațiunii”. [3, p. 9]

Un punct de vedere similar îl are un alt autor român, S. Bogdan. [4, p. 276]

Asemenea păreri contravin explicației din pct. 2 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 11 din 22.12.2014 cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infrațiunile de corupție (în continuare – Hotărârii Plenului CSJ nr. 11/2014): „Instrumentarul juridico-penal în materie de corupere pasivă (art. 324 CP) vizează în primul rând incidența remunerației ilicite, care poate fi expresia unor entități corporale sau corporale, îndeplinind rolul de obiect material sau obiect imaterial al infrațiunii”. [5]

Prin analogie, se poate afirma că această explicație se referă, în egală măsură, la infrațiunile prevăzute la art. 333 și 334 CP RM. În practica judiciară găsim confirmarea acestei idei.

De exemplu, într-o speță, B.V. a fost acuzat de săvârșirea infrațiunii prevăzute la lit. a) alin. (3) art. 333 CP RM. Însă, prima instanță l-a achitat pe făptuitor, argumentând: „În ședința de judecată nu s-a dovedit faptul primirii de către inculpați a mitei sub formă de 450 m² din patrimoniul imobiliar aflat în proces de construcție sau alte avantaje patrimoniale, pe motiv că complexul imobiliar din str. Mihail Sadoveanu, mun. Chișinău, la data pornirii urmăririi penale nu a existat în realitate și respectiv nu figura înregistrat în registrul bunurilor imobile, iar contractele de investire a capitalului privat din 21.05.2007 nu sunt acte juridice translativ de proprietate, precum și cotoarele dispozițiilor de încasare a mijloacelor bănești nu constituie documente primare justificative și nu dispun de acoperire financiară. Respectiv, în cadrul componenței de infrațiune determinate de acuzarea de stat, lipsește *obiectul material al acesteia* (evid. ns.)”. [6]

De asemenea, părerile, exprimate de I. Ciobanu, I. Nastas, I. Turcan, T. Medeanu și S. Bogdan, sunt opuse opiniilor exprimate de către alți teoreticieni.

După părerea lui S. Brînza și V. Stati, obiectul material sau imaterial al infrațiunilor prevăzute la art. 333 și 334 CP RM îl constituie „remunerația ilicită exprimată în bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin persoanei mituite”. [7, p. 941]

Puncte de vedere similare îi aparțin lui T. Popovici [8, p. 538] și R. Popov. [9]

Într-o situație asemănătoare ca esență, și anume – în cazul faptelor incriminate la art. 256 CP RM, S. Gavajuc afirmă că „obiectul material al infrațiunii de

primire a unei remunerații ilicite pentru îndeplinirea lucrărilor legate de deservirea populației urmează a fi determinată remunerația”. [10, p. 91]

Ideea, conform căreia remunerația ilicită nu poate avea calitatea de obiect material sau imaterial al infracțiunilor de luare de mită și de dare de mită, are la bază argumentul prezentat de V.N. Borkov: „Nu este corect să considerăm remunerația ilicită obiect material al infracțiunii, deși o astfel de poziție este prezentă în literatura științifică. Obiectul material este un element al structurii relațiilor sociale. Acest element corelează ca o parte cu întregul, și anume cu obiectul apărării penale, adică cu relațiile sociale protejate de legea penală și supuse atingerii infracționale. Este evident că, în relațiile sociale cu privire la îndeplinirea serviciului în sectorul public, nu poate fi loc pentru remunerația ilicită”. [11]

Totuși, M.A. Ghelfer subliniază că bunurile, în legătură cu care persoanele intră într-o relație, „nu fac parte din conținutul relațiilor sociale apărute de legea penală”. [12]

Este necesar să facem cunoscută și părerea lui S. Brînza: „Putem considera bunurile corporale ca element derivat al structurii obiectului infracțiunii. [...] Conceptul de obiect material se referă la entitățile care corespund unor necesități umane, având o valoare economică sau afectivă, și care prezintă un interes concret. [...] Un înscris poate constitui obiectul material al unei infracțiuni doar atunci, când el este într-o interconexiune cu obiectul juridic al acestei infracțiuni. În cazul infracțiunii, prevăzute la art. 332 CP RM, această interconexiune este evidentă, din moment ce obiectul juridic special al acestei fapte se exprimă în relațiile sociale referitoare la încrederea publică, la autenticitatea și veridicitatea înscrisurilor, la adevărul pe care ele au menirea să-l exprime”. [13, p. 84, 104, 105]

Acestor argumente li se adaugă cele prezentate de A. Reșetnicov: „Obiectul material nu poate fi inclus în conținutul obiectului juridic special al infracțiunii, dată fiind natura diferită a celor două obiecte: obiectul material are o natură corporală; obiectul juridic special este dispensat de corporalitate, având o natură valorică-relațională. [...] Dacă în norma de incriminare este conturată – expres sau tacit – o entitate materială, și numai aceasta, acea entitate o reprezintă obiectul material al infracțiunii. Și nu mijlocul de săvârșire a infracțiunii. Ca exemplu de maximă relevanță poate fi prezentat cazul folosirii documentelor oficiale false, caz prevăzut de art. 361 CP RM. [...] Considerăm că în cazul folosirii documentelor oficiale false (prevăzut la art. 361 CP RM) documentele oficiale false constituie obiectul material al infracțiunii. Nu pentru că aceasta e opinia majoritară, dar pentru că nu poate exista un factor al influențării fără un obiect al influențării”. [14]

Referind aceste opinii la infracțiunile prevăzute la art. 333 și 334 CP RM, constatăm că remunerația ilicită nu poate face parte din conținutul valorilor și relațiilor

ilor sociale ocrotite împotriva acestor infracțiuni. Aceste valori și realții sociale au o natură abstractă și, de aceea, nu pot îngloba entități corporale sau incorporale ce formează obiectul material sau imaterial al infracțiunilor prevăzute la art. 333 și 334 CP RM. Entitățile respective constituie o derivație a valorilor și relațiilor sociale ocrotite împotriva acestor infracțiuni, care este proiectată în realitatea obiectivă.

Totodată, remunerația ilicită prezintă un interes concret pentru persoana mituită și mituitor, constituind pentru aceștia entitatea prin a cărei influențare (pretindere, acceptare, primire sau extorcare; promisiune, oferire sau dare) urmează a fi satisfăcute necesitățile persoanei mituite și ale mituitorului. În art. 333 și 334 CP RM, singura entitate menționată este remunerația ilicită.

Deoarece un factor al influențării nu poate exista fără un obiect al influențării, se poate deduce că, în art. 333 și 334 CP RM, remunerația ilicită constituie un obiect al influențării, nu un factor de influențare.

În fine, dacă un document fals poate să reprezinte obiectul material sau imaterial al infracțiunilor prevăzute la art. 332 și 361 CP RM, de ce remunerația ilicită nu ar putea să constituie obiectul material sau imaterial al infracțiunilor prevăzute la art. 333 și 334 CP RM? Ca și documentul fals, remunerația ilicită este o entitate ilegală care satisface necesitățile antisociale ale persoanei mituite și ale mituitorului.

O entitate ilegală este, de fapt, o entitate legală căreia făptuitorul îi conferă conotații ilegale. Omitând desfășurarea în strictă conformitate cu legea a activităților remunerate în sectorul privat, persoana mituită ia remunerația contrar legii, iar mituitorul dă remunerația contrar legii. Cu alte cuvinte, sfidând prevederile art. 333 CP RM, persoana mituită ignoră obligația care i se impune de a pretinde, a accepta și a primi o remunerație în condiții de legalitate. Desconsiderând prevederile art. 334 CP RM, mituitorul ignoră obligația care i se impune de a promite, a oferi și a da o remunerație în condiții de legalitate. O remunerație luată sau dată în astfel de condiții devine ilicită.

Cu toate acestea, remunerația dată continuă să constituie o derivație a valorilor și relațiilor sociale ocrotite împotriva infracțiunilor prevăzute la art. 333 și 334 CP RM, deoarece este o remunerație licită supusă influențării ilicite de către făptuitor. În cazul acestor infracțiuni, nu remunerația ilicită este apărută de legea penală. Legea penală apără relațiile și valorile sociale din care derivă remunerația licită supusă influențării ilicite de către făptuitor. În consecință, remunerația licită este entitatea corporală sau incorporală în legătură cu care apar și se dezvoltă relațiile sociale la care participă ca subiecți persoana mituită și mituitorul. Săvârșind infracțiunile prevăzute la art. 333 și 334 CP RM, acești

subiecți fac imposibilă desfășurarea relațiilor sociale respective sau complică desfășurarea lor.

În alt context, în legătură cu infrațiunile care presupun luarea sau darea unei remunerații ilicite, S. Kahane menționează: „Aceste infrațiuni sunt lipsite de regulă, de obiect material, dar în situația în care acțiunea făptuitorului privește în mod direct un bun, obiectul material constă în bunul respectiv sau dacă folosul material necuvenit constă în prestarea unei munci, atunci obiectul material asupra căruia se efectuează munca devine și obiect al infrațiunii”. [15, p. 130-131]

Avem reticență față de părerea acestui teoretician, conform căreia entitatea, asupra căreia se îndreaptă munca prestată în folosul persoanei mituite, poate constitui obiectul material al infrațiunilor care presupun luarea sau darea unei remunerații ilicite.

Considerăm convingător argumentul prezentat de C. Timofei, care se referă la o situație apropiată: „Imobilul reparat sau un alt asemenea obiect al muncii prestate nu poate fi obiect material al infrațiunii de trafic de influență (sau de cumpărare de influență). Acesta reprezintă rezultatul materializat al serviciului sau al activității care constituie nu altceva decât obiectul imaterial al infrațiunii de trafic de influență (sau de cumpărare de influență). [...] Prin intermediul unui imobil reparat sau al unui alt asemenea obiect al muncii prestate nu se poate aduce atingere obiectului juridic al infrațiunii de trafic de influență (sau de cumpărare de influență). Aceasta din moment ce atingerea în cauză se aduce prin intermediul serviciului sau al activității care constituie obiectul imaterial al infrațiunii de trafic de influență (sau de cumpărare de influență), entitate incorporeală în care se proiectează valorile sociale apărute împotriva infrațiunilor de trafic de influență (sau de cumpărare de influență). Directamente, serviciul respectiv sau activitatea respectivă este cea pretinsă, acceptată sau primită (promisă, oferită sau dată) de făptuitor, nu imobilul reparat sau un alt asemenea obiect al muncii prestate”. [16]

Așadar, prestarea muncii în folosul persoanei mituite trebuie considerat serviciu sau avantaj necuvenit, privit ca obiect imaterial al infrațiunilor prevăzute la art. 333 și 334 CP RM. Rezultatul muncii astfel prestate derivă direct din serviciul sau avantajul necuvenit, nu din valorile și relațiile sociale apărute împotriva luării de mită și a dării de mită.

Din cele menționate mai sus rezultă că infrațiunile prevăzute la art. 333 și 334 CP RM, pot avea nu doar obiect material, dar și obiect imaterial. Conform opiniei lui V. Stati, „prin „obiect imaterial al infrațiunii” trebuie să se înțeleagă entitatea incorporeală asupra căreia se îndreaptă nemijlocit acțiunea infracțională, prin al cărei intermediu se aduce atingere obiectului juridic al infrațiunii”. [17] În cazul infrațiunilor prevăzute la art. 333 și 334 CP RM, obiectul imaterial îl repre-

zintă remunerația ilicită în formă incorporală (alias – remunerația licită în formă incorporală, supusă influențării ilicite de către făptuitor).

În contextul analizat, prezintă interes opinia lui A. Filipaș, referitoare la infrațiunile care presupun luarea sau darea unei remunerații ilicite: „Obiectul material al infrațiunii este actul de serviciu în materialitatea sa, pe care trebuie să-l înfăptuiască funcționarul”. [18, p. 443]

Considerăm că un asemenea act de serviciu nu poate reprezenta nici obiectul imaterial al infrațiunilor prevăzute la art. 333 și 334 CP RM, nici, cu atât mai puțin, obiectul material al infrațiunilor date. Este întemeiată părerea lui S. Brînza, care menționează că „la șirul de fenomene care alcătuiesc noțiunea de obiect material al infrațiunii trebuie raportate numai acele entități, asupra cărora influențându-se se produce vătămarea sau amenințarea obiectului juridic al infrațiunii. În caz contrar, noțiunea „obiectul material al infrațiunii” își pierde orice semnificație juridică. De aceea, nu pot fi considerate obiect material al infrațiunii faptele, procesele etc.” [13, p. 104]

Actul de serviciu în accepțiunea lui A. Filipaș este descris în art. 333 și 334 CP RM în expresia „pentru a îndeplini sau nu, pentru a întârzia sau a grăbi îndeplinirea unei acțiuni fiind în exercițiul funcției sale sau contrar acesteia fie în cadrul unui eveniment sportiv sau al unui eveniment de pariat”.

Nu este greu de observat că această expresie descrie scopul infrațiunilor prevăzute la art. 333 și 334 CP RM: îndeplinirea, neîndeplinirea, întârzierea sau grăbirea îndeplinirii unei acțiuni în exercițiul funcției persoanei mituite sau contrar acesteia fie în cadrul unui eveniment sportiv sau al unui eveniment de pariat. Respectiv, obiectul acestui scop îl reprezintă acțiunea în exercițiul funcției a persoanei mituite sau contrar acesteia fie în cadrul unui eveniment sportiv sau al unui eveniment de pariat, care ar urma să fie îndeplinită, neîndeplinită, întârziată sau grăbită. În consecință, actul de serviciu în accepțiunea lui A. Filipaș constituie nu obiectul material sau imaterial al infrațiunilor prevăzute la art. 333 și 334 CP RM, dar obiectul scopului acestor infrațiuni.

În concluzie la cele menționate mai sus, în dispoziția art. 333 CP RM, conținutul obiectului material sau imaterial al infrațiunilor de luare de mită este descris prin sintagma „bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin, [...] oferte ori promisiuni”.

În dispoziția art. 334 CP RM, conținutul obiectului material sau imaterial al infrațiunilor de luare de mită este descris prin sintagma „bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin”.

Lista de entități, care reprezintă obiectul material sau imaterial al infrațiunilor prevăzute la art. 333 CP RM, este:

- 1) bunuri sub orice formă, ce nu i se cuvin persoanei mituite;
- 2) servicii sub orice formă, ce nu i se cuvin persoanei mituite;
- 3) privilegiu sub orice formă, ce nu i se cuvin persoanei mituite;
- 4) avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin persoanei mituite;
- 5) oferte de bunuri, servicii, privilegiu sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin persoanei mituite;
- 6) promisiuni de bunuri, servicii, privilegiu sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin persoanei mituite.

Doar prima dintre aceste categorii se referă la obiectul material sau imaterial al infrațiunii. Celelalte cinci categorii se referă exclusiv la obiectul imaterial al infrațiunii.

Lista de entități, care reprezintă obiectul material sau imaterial al infrațiunilor prevăzute la art. 334 CP RM, este mai scurtă:

- 1) bunuri sub orice formă, ce nu i se cuvin persoanei mituite;
- 2) servicii sub orice formă, ce nu i se cuvin persoanei mituite;
- 3) privilegiu sub orice formă, ce nu i se cuvin persoanei mituite;
- 4) avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin persoanei mituite.

Doar prima dintre aceste categorii se referă la obiectul material sau imaterial al infrațiunii. Celelalte trei categorii se referă exclusiv la obiectul imaterial al infrațiunii.

Referințe:

1. CIOBANU, I., NASTAS, I. Trăsăturile definatorii ale obiectului coruperii pasive. În: *Studia Universitatis Moldaviae, Seria „Științe sociale”*, 2007, nr. 3, p. 120-128.
2. ȚURCAN, I. Unele aspecte privind semnele obiective ale infrațiunii de corupere pasivă. În: *Studia Universitatis Moldaviae, Seria „Științe sociale”*, 2009, nr. 8, p. 167-175.
3. DUNGAN, P., MEDEANU, T., PAȘCA, V. *Drept penal: partea specială: prezentare comparativă a noului Cod penal și a Codului penal din 1968*. Vol. 2. București: Universul Juridic, 2013. 590 p.
4. BOGDAN, S. *Drept penal. Partea Specială*. Vol. I. Cluj-Napoca: Sfera Juridică, 2006. 306 p.
5. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 11 din 22.12.2014 cu privire la aplicarea legislației referitoare la răspunderea penală pentru infrațiunile de corupție. [Accesat: 07.03.2021] Disponibil: jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=248

6. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 13.12.2011. Dosarul nr. 1ra-681/2011. [Accesat: 10.03.2021] Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/
7. BRÎNZA, S., STATI, V. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p.
8. BARBĂNEAGRĂ, A., BERLIBA, V., GURSCHI, C. et al. *Codul penal comentat și adnotat.* Chișinău: Cartier, 2005. 656 p.
9. POPOV, R. Bunurile ca obiect material sau imaterial al unor infracțiuni legate de corupție: unele probleme de interpretare a legii penale. În: Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare” (10-11 noiembrie 2015). *Rezumate ale comunicărilor. Științe juridice și economice.* Chișinău: CEP USM, 2015, p. 59-62.
10. GAVAJUC, S. *Răspunderea penală pentru remunerații ilicite în îndeplinirea lucrărilor de deservire a populației / Teză de doctor în drept.* Chișinău, 2016. 170 p.
11. БОРКОВ, В.Н. Денежное содержание чиновника как возможная детерминанта минимальной суммы взятки. În: *Уголовное право*, 2006, № 6, p. 11-14.
12. ГЕЛЬФЕР, М.А. Некоторые вопросы общего учения об объекте преступления в советском уголовном праве. În: *Ученые записки ВЮЗИ*, 1959, Вып. 7, p. 39-59.
13. BRÎNZA, S. *Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2005. 675 p.
14. REȘETNICOV, A. *Disocierea mijlocului de săvârșire a infracțiunii de obiectul material al infracțiunii: considerații introductive.* În: *Studia Universitatis Moldaviae, Seria „Științe sociale”*, 2008, nr. 1, p. 114-119.
15. DONGOROZ, V., KAHANE, S., OANCEA, I. et al. *Explicații teoretice ale Codului penal român. V. 4 Partea specială.* București: Editura Academiei, 1972. 1035 p.
16. TIMOFEI, C. *Obiectul material sau imaterial și victima în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 326 CP RM (Partea I).* În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr. 7, p. 61-63.
17. STATI, V. *Problema obiectului material în cazul infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și drepturilor conexe.* În: *Probleme teoretice și practice ale economiei proprietății intelectuale.* Chișinău, AGEPI, 2007, p. 228-230.
18. FILIPAȘ, A. *Drept penal roman. Partea specială.* București: Universul Juridic, 2008. 512 p.